

En wat te denken van die atheïstische, materialistische en nihilistische filosofieprofessor die ooit pathetisch uitriep: 'Indien ik God op straat zou tegenkomen, zou ik hem hardhandig bij zijn jas aanpakken en in zijn gezicht schreeuwen: "God, gij zijt een smeerlap!"'

Philippe Lepers bekijkt, gebruikmakend van een aantal sprekende voorbeelden, wat er aan de hand is in onze cultuur die met haar spirituele traditie soms wat slordig omspringt. Hij doet dat op een elegante manier, zonder te moraliseren en zonder te preken, ook zonder zich aan de ernst van de zaak te onttrekken. Daarin is hij – godzijdank – soms vrij traditioneel, want op een creatieve manier weet hij veel te halen uit Bijbelse toelichtingen. Ook in de wijsgerige reflectie is zoiets verhelderend.

Jacques DE VISSCHER (Sint-Denijs-Westrem)

*

EEN GESCHENKENTIP VOOR OPA-FILOSOFEN

Atkinson S. (red.), *Het grote filosofieboek. Grote ideeën eenvoudig uitgelegd*, uit het Eng. vert. d. Sietsma J., & Zwart J., Amsterdam, Veen Magazines, 2011, 352 pp., € 49,95 ISBN 978 90 8571 405 7

Met het uitgeven en vertalen van *Het grote filosofieboek* beweegt de uitgeverij Veen Magazines zich uiteraard op glad ijs. Wie een boek met als thema een chronologische opsomming van de grote namen uit de geschiedenis van de filosofie uitgeeft, mag zich steevast aan de vraag verwachten naar het argument voor de gemaakte keuze aan filosofen. Het is een verdienste dat de samenstellers van dit boek deze vraag noch vermelden, noch behandelen. Een antwoord op dergelijke vraag is uiteraard onmogelijk. De vraag is echter of de onmogelijkheid om dergelijke vragen te beantwoorden, het opzet van een dergelijk boek als dusdanig verwerpt.

Wie *Het grote filosofieboek* koopt zal geen groots filosofisch werk kopen, maar de recensent die het boek net hierop zou afrekenen, doet flauw. Het boek heeft ook geenszins dergelijke intenties. Uiteraard kun je zoals recensent Stan Verdult opmerken dat met betrekking tot bijvoorbeeld Spinoza het boek een aantal slordigheden vermeldt. Maar het boek daarmee onmiddellijk naar het rijk van De Slegte verwijzen, doet het onrecht aan. Ook met betrekking tot andere filosofen kunnen gelijkaardige opmerkingen gemaakt worden. Ik denk hierbij in het bijzonder aan Fichte. Maar allicht zou elk van ons, gezien de korte besprekingen van elke filosoof, vanuit zijn eigen dada wel een opmerking kunnen maken. Bovendien, ook over de zogenaamde grote filosofische werken kan iets opgemerkt worden. Waarom zou de discussie over Kant, Marx, Quine, et cetera anders tot op vandaag voortduren?

Vanuit de opzet tot het brengen van een duidelijk kort en gebald overzicht van de geschiedenis van de filosofie vind ik dit boek geslaagd. De vormgeving van het boek is prima, er is een goed en aangenaam evenwicht gevonden tussen fotomateriaal en tekst.

Door middel van allerhande *Mind-maps* en schema's wordt gepoogd om de grondgedachte van de besproken filosofen te visualiseren. Ook een verklarende woordenlijst en een handig register ontbreken niet. Alhoewel alle samenstellers van het boek in het Verenigd Koninkrijk werkzaam zijn, passeren alle wijsgerige tradities de revue. In elk geval moet ik erkennen dat de continentale traditie meer dan voldoende aan bod komt. Uiteraard komen 'de grote goden van de filosofie' aan bod. Plato, Aristoteles, Descartes, Hume, Kant zijn van de partij, maar het boek doet ook de moeite om minder bekende auteurs zoals Tetsuro Watsuji, William Du Bois, Hajime Tanabe, Mary Midgley, Richard Wollheim, Frantz Fanon, Edward Said, Hélène Cixous en Henry Odera Orika te presenteren. In de lijst wordt één Belgische filosoof opgepikt, met name Isabelle Stengers. Toeval of niet, Slavoj Žižek sluit de lijst af.

Kortom, wanneer de opa-filosofen onder onze lezers moeten vaststellen dat hun kleinkinderen in de chaos van de massa speelgoed die ze jaar op jaar met de Sint, Kerst en andere feesten vergaarden, elk overzicht verliezen, dan kan dit boek een goede geschenktip zijn. Het kan een mooie eerste stap zijn om in de chaos van de ervaring als dusdanig wat orde of kosmos te scheppen.

Henk VANDAELE (Kemmel – Gent)

*

MIDDELEEUWSE WERKELIJKHEID

Ludo Milis, Van waarheden en werkelijkheid. De opvattingen van de middeleeuwen in het blikveld van nu, Uitgeverij Verloren, Hilversum 2011, 160 pp., € 19 ISBN 978-90-8704-220-2

De historicus Ludo Milis, sinds jaar en dag emeritus aan de UGent, ken ik vooral van twee publicaties: de door hem geredigeerde bundel *Heidense Middeleeuwen* (1991) en *Angelic Monks and Earthly Men* (1992) een boek dat in 1995 als *Hemelse monniken, aardse mensen* verscheen. Zijn mening over het kloosterwezen vond ik toen vrij provocerend en interessant tegelijk. Niettemin had ik fundamentele bezwaren. Zijn aanpak bleef te kennissociologisch van aard waardoor het hele monnikenwezen te veel werd bekeken als een louter structurele maatschappelijke factor. Het optreden en de verantwoordelijkheid van de individuele historische personages verdwenen hierbij grotendeels uit het gezichtsveld. Misschien meer dan de auteur toen vermoedde, bleef binnen de coulissen het positivisme zijn denken bepalen. Maar, zoals gezegd, wanneer hij spreekt over de middeleeuwen, blijft Milis interessant. Vandaar dat ik met belangstelling uitkeek naar zijn jongste boek *Van waarheden en werkelijkheid. De opvattingen van de middeleeuwen in het blikveld van nu*.

In dit boek wil de schrijver aantonen in welke mate aspecten van de middeleeuwse leefwereld in onze multiculturele samenleving een "nieuwe actualiteit en grotere herkenbaarheid krijgen". Hij wil door middel van een representatieve staalkaart illustreren